

Προσευχή, άγιος Νικόδημος Αγιορείτης

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Δεν υπάρχει άλλη αρετή υψηλότερη και αναγκαιότερη από την ιερή Προσευχή. Και είναι υψηλότερη απ' όλες τις αρετές, διότι ενώ εκείνες, π.χ. το να νηστεύουμε, ν' αγρυπνούμε, να κοιμόμαστε χάμω, να δινόμαστε στην άσκητική ζωή, να παρθενεύουμε, να κάνουμε ελεημοσύνες, και όλα τ' άλλα καλά έργα που αποτελούν τη χρυσή γενιά, τον έναρμόνιο χορό και την ούρανόπλεχτη σειρά των θεοειδών αρετών, παρόλον οτι είναι θεϊκά γνωρίσματα, αναφαίρετο κτήμα και αθάνατο στόλισμα της κάθε ψυχής, ωστόσο δεν ενώνουν τον άνθρωπο με το Θεό. Όλ' αυτά τον προετοιμάζουν και τον προωθούν γι' αυτή την ένωση, μα δεν τον ενώνουν με το Θεό. Αυτό το κατορθώνει μονάχα η ιερή Προσευχή μόνο αυτή ενώνει τον άνθρωπο με το Θεό, και το Θεό με τον άνθρωπο, κά-νοντας τους δύο ένα πνεύμα· γιατί με την προσευχή γί-νεται μια ένωση άμεση κ' ένα σφιχτό δέσιμο του Κτί-στου με τα λογικά κτίσματα. Αυτό βροντοφωνάζει και ο μέγας εκείνος διδάσκαλος και πολύπειρος εργάτης της ιεράς προσευχής, ο μέγας ποιμήν και ιεράρχης της Θεσσαλονίκης και όλης της Εκκλησίας του Χριστού, ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς: «Η επικοινωνία που αποκτούμε διά των αρετών, κάνει τους ενάρετους ικανούς, λόγω της ομοιότητας, και τους προετοιμάζει να υποδε-χτούν το Θεό, άλλα δεν τους ενώνει μαζί Του· η δύναμη της προσευχής όμως είν' εκείνη που ίερουργεί και τελεσιουργεί την ανάταση του ανθρώπου προς τον Θεό και την ένωση μ' Εκείνον, γιατί είναι ο σύνδεσμος των λο-γικών κτισμάτων με τον Κτίστη τους» (Λόγος περί Προσευχής, κεφ. α').

Και από τούτη την ένωση του ανθρώπου με τον Θεό, την οποία κατορθώνει η ιερή

Προσευχή, πόσα μεγάλα χαρίσματα, ή μάλλον πόσες πηγές χαρισμάτων δεν πλημμυρίζουν τον άνθρωπο που είναι ενωμένος με τον Θεό; Από αυτή την ένωση αποκτούμε τη δύναμη να διακρίνουμε την αλήθεια απ' το ψέμα· να βλέπουμε στο βάθος τα κρυμμένα μυστήρια της φύσεως· να προβλέ-πουμε και να προγινώσκουμε τα οσα θα συμβούν στο μέλλον ν' αποκτούμε τη θεία ελλαμψη, δηλαδή εκείνο που ονομάζουν ένυπόστατο φωτισμό στην καρδιά. Έρ-χεται ο εξαίσιος έρωσ προς τον Θεό, που οδηγεί σ' έκ-σταση όλες τις δυνάμεις της ψυχής μας στην αρπαγή μας άνω, προς τον Κύριο· εκεί όπου υπάρχει η αποκάλυ-ψη των αλαλήτων μυστηρίων του Θεού. Μ' ένα λόγο, «από την ένωση αυτή γεννιέται η πολυθρύλητη θέωση του ανθρώπου, που όλοι την ζητούν και την ποθούν, άλ-λα ελάχιστοι και πολύ σπάνια την απολαμβάνουν -«μό-λις ένας από κάθε γενιά», κατά τον άγιο Ισαάκ (Λόγ. λβ')- γιατί «είναι πράγμα δυσεύρετο, δυσκολοπρόφερτο και δυσκολοαπόκτητο», κατά τον άγιο Γρηγόριο Θεσ-σαλονίκης (Λόγος εις τον άγιον Πέτρον τον Αθωνίτην). Αυτή η θέωση είναι το εσχατον τέλος και ο σκοπός για τον οποίο ζουμε, ο πρώτος και πιο υψηλός απ' όλους τους σκοπούς που έβαλε ο Θεός, για τον όποιο υπάρχει από την αρχή των αιώνων έως τη συντέλεια, ο προαιώνιος Προορισμός και η Πρόγνωση, η έγχρονη δημιουργία της Κτίσεως, η δόσις του φυσικού και του γραπτού Νόμου, η χάρη της Προφητείας, η ένσαρκος οικονομία του Λόγου του Θεου, η έπιδημία του αγίου Πνεύματος.

Η θεία Προσευχή είναι αναγκαιότερη απ' όλες τις άλλες αρετές, διότι:

1. Όσο αναγκαία και απαραίτητη είναι η βοήθεια του Θεου στον άνθρωπο, το ίδιο του είναι αναγκαία η προσευχή, η οποία μπορεί να φέρει τη βοήθεια του Θεου. Έτσι λοιπόν, αν χωρίς τη βοήθεια του Θεού δεν μπορεί ο άνθρωπος να κάμει κανένα καλό εργο, κατά το λόγο του Κυρίου «χωρίς έμου ού δύνασθε ποιείν ουδέν» (Ιω. ιε' 5), άρα και χωρίς την Προσευχή, με την οποία έρχε-ται η βοήθεια του Θεού, δεν δύναται ο άνθρωπος να πράττει το αγαθό, Γι' αυτό είναι ανάγκη να προσεύχεται κα-νείς, και να ζητάει πάντοτε τη θεια βοήθεια με την προσευχή: και όταν έχει να βάλει κάποια καλή και χρή-σιμη σκέψη στο νου του· κι όταν χρειάζεται να πει κά-ποιο λόγο ψυχωφελή· κι όταν έχει οπωσδήποτε να κάμει κάποιο θεάρεστο έργο. Μ' ένα λόγο, ο άνθρωπος έχει α-νάγκη και πρέπει να κάνει την Προσευχή του, κι όταν αρχίζει, κι όταν φτάνει στη μέση, μα κι όταν τελειώνει την εργασία του όποιο έργο κ' αν επιχειρήσει να κάνει, κατά τον λόγο του αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου: «Η καλύτερη τάξη και σειρά, για τον κάθε άνθρωπο που αρχίζει ένα λόγο ή ένα εργο, είναι ν' αρχίζει με το Θεό και στο Θεό να τελειώνει» (Απολογ. Λόγος). Διότι, όταν πριν από κάθε έργο μας προηγείται η Προσευχή, τότε όλα τα πράγματα θα είναι: πιο εύκολα, θα μας έρθουν δεξιά, και θα 'ναι ωφέλιμα, όπως μας το βεβαιώνει και ο ιερός Χρυσόστομος; «Ο άνθρωπος, είτε είναι εραστής της παρθενικής ζωής, είτε είναι πρόθυμος και συνεπής εφαρμοστής της σωφροσύνης μέσα στο γάμο, είτε θέλει να συγκρατεί την οργή και να ζει με πραότητα, είτε να μένει καθαρός από φθόνο, είτε οποιοδήποτε άλλο ενάρε-το έργο που αρμόζει στον χριστιανό θέλει να πραγματο-ποιεί, όταν προηγείται η Προσευχή και προλειαίνει

αυτόν τον δρόμο της ζωής, θα βρεί εύκολο και ίσιο το δρόμο της ευσέβειας.

2. Ο άνθρωπος έχει τόσην ανάγκη από την Προσευχή, έστω και μονάχη της, όση ανάγκη έχει απ' όλες τις άλλες τις αρετές μαζί. Διότι, πράγματι, είναι αδύνατο, όχι να κατορθώσει, μα ούτε καν ν' αρχίσει την εργασία μιας αρετής, δίχως να προσπέσει πρώτα στο Θεό με την Προσευχή, κι' έτσι να ζητάει βοήθεια από Εκείνον, που είναι ο δοτήρας και ο χορηγός όλων των αρετών. Και τούτο μας το βεβαιώνει πάλι η πέννα του ιερού Χρυσο-στόμου, όταν γράφει: «Το ότι είναι πέρα για πέρ' αδύνατο να ζήσει κανείς ενάρετο βίο δίχως την Προσευχή και χωρίς τη συντροφιά της σ' όλη του τη ζωή, νομίζω πως είναι σε όλους φανερός. Διότι, πώς θα μπορούσε κανείς να ζήσει και ν' ασκήσει την αρετή, όταν δεν προστρέχει και δεν γονατίζει συνεχώς στον αιώνιο χορηγό και δοτήρα της;» Καί, για να το πούμε αυτό μ' έναν απλό και σύν-τομο λόγο, όση ανάγκη έχουν από το νερό τα φυτά για να καρποφορήσουν, τόση ανάγκη έχει κι ο άνθρωπος από την Ιερή Προσευχή, για ν' αποδώσει κάποιον καρπό στην αρετή και στην ευσέβεια, κατά τον λόγο του ίερού πάλι Χρυσοστόμου, που λέει: «Όλοι οι άνθρωποι δεν χρειαζόμαστε την προσευχή λιγώτερο απ' ό,τι χρειαζον-ται το νερό τα δέντρα· διότι, όπως εκείνα δεν μπορούν να δώσουν καρπούς δίχως να παίρνουν νερό από τη γη με τις ρίζες τους, έτσι κ' έμεις δεν μπορούμε να δώσουμε τους πολυτίμητους καρπούς της ευσέβειας, όταν δεν πο-τιζόμαστε με τις προσευχές». Καί,

3. Η ιερή Προσευχή είναι όντως αναγκαιότατη, σχε-δόν σε κάθε αναπνοή του ανθρώπου. Διότι, με το να εί-ναι, ως ασώματος, αεικίνητος ο νους του ανθρώπου, σε κάθε στιγμή και σε κάθε αναπνοή του, μπορούν να του έλθουν οι προσβολές των πονηρών λογισμών, και μ' αυ-τές τις προσβολές να του κάνει πόλεμο και να τον πλη-γώνει ο παντοτεινός εχθρός του ανθρώπινου γένους, ο διάβολος, Γι' αυτό, λοιπόν, έχει ανάγκη ο άνθρωπος, στην κάθε του αναπνοή σχεδόν, να βαστάει το όπλο της θείας Προσευχής, για να μπορεί μ' αυτό να πολεμεί τον εχθρό και να εκμηδενίζει τις προσβολές και τις επιθέσεις του. Και να έχει ο άνθρωπος διαρκώς τον φόβο, μήπως τον εύρει άοπλον ο εχθρός και τον πληγώσει με τους δια-φόρους συνδυασμούς και τις συγκαταθέσεις των λογι-σμών, κ' έτσι τον οδηγήσει στο θάνατο.

Αυτός είναι ο λόγος, για τον όποιο και ο Απόστολος Παύλος παραγγέλλει σε όλους γενικά τους χριστιανούς (κληρικούς, μοναχούς και λαϊκούς), να προσεύχονται παντοτεινά και αδιάκοπα: «αδιαλείπτως προσεύχεσθε» (Α' Θεσ. ιε' 17). Ενώ ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος λέ-γει: «Καλύτερα να προσεύχεται ο άνθρωπος και να συν-ομιλεί με το Θεό, παρά ν' αναπνέει· και αν μπορεί κα-νείς να πει και τούτο, πως πρέπει κανείς να μην κάνει τίποτε άλλο παρά τούτο μονάχα το έργο, δηλαδή να προσεύχεται. Είμαι κ' εγώ από κείνους που επαινούν το θείο νόμο, που μας παραγγέλλει μέρα και νύχτα να με-λετούμε, και βράδυ, πρωί και μεσημέρι να ψάλλουμε και να ευλογούμε τον Κύριο, κάθε στιγμή και ώρα. Ακόμη, μπορούμε να πούμε το λόγο του Μωυσέως: κι όταν κοι-μόμαστε, κι όταν ξυπνούμε, κι όταν οδοιπορούμε ή κά-νουμε οποιοδήποτε άλλο έργο, η μνήμη μας να βρίσκεται στον

Καθαρό, με την προσευχή» (Κατά Ευνομιανών). Και ο Μ. Βασίλειος γράφει: «Καλή προσευχή είν' εκεί-νη, που τυπώνει μ' ενάργεια την έννοια του Θεού στην ψυχή· κι αυτό σημαίνει την ένοίκηση του Θεού μέσα μας, δηλαδή με τη μνήμη να έχει κανείς εγκαταστημέ-νο μέσα του τον Θεό· και τότε γινόμαστε ναός του Θεού, όταν η συνέχεια της μνήμης μας δεν διακόπτεται από φροντίδες γήινες, και ούτε ταραάζεται ο νους με τ' απροσ-δόκητα πάθη, αλλά όταν ο φιλόθεος, αποφεύγοντας τα πάντα, αναχωρεί προς τον Θεό» (Επιστολή α'). Εξ άλλ-λου, ο άγιος Ισαάκ γράφει: «χωρίς την αδιάλειπτη προσ-ευχή δεν μπορείς να προσεγγίσεις το Θεό».

Και ότι τούτο το χρέος, της παντοτεινής προσευχής, δεν είναι μόνο για τους Μοναχούς, αλλά και για όλους τους λαϊκούς που ζουν μέσα στον κόσμο, μας το βεβαιώ-σε και ο Άγγελος Κυρίου, όταν κατέβηκε από τον ου-ρανό και φανέρωσε τούτο το πράγμα στον όσιο και δί-καιον εκείνον Ιώβ, που είχε αντιρρήσεις και αμφιβολίες γι' αυτό, όπως μπορεί κανείς να το ιδεί στο βίο του αγί-ου Γρηγορίου Θεσσαλονίκης. Το βεβαιώνει, ακόμη, πιο περίτρανα και ο ιερός Χρυσόστομος, όταν παραγγείλει σε όλους τους κοσμικούς τεχνίτες, αντί να λένε τραγού-δια, άσκοπες κουβέντες και φλυαρίες που δεν ωφελούν, να προσεύχονται εκεί οπού εργάζονται, άλλοτε νοερά και σιωπηλά και άλλοτε ψάλλοντας με το στόμα θειες ωδές και πνευματικά τροπάρια. Τούτα τα λόγια λέγει και η χαριτωμένη και γλυκόλαλη εκείνη γλώσσα: «Εί-σαι τεχνίτης που δουλεύει με τα χέρια; ψάλλε την ώρα που κάθεσαι κ' εργάζεσαι· δεν θέλεις ή δεν μπορείς να ψάλλεις με το στόμα; μπορείς να το κάνεις με το νου σου. Μεγάλος σύντροφος ο ψαλμός! Τίποτε το κακό δεν θα σου συμβεί από τούτο, διότι θα αισθάνεσαι σαν να μπορείς να ζης σε μοναστήρι. Διότι δεν είναι τόσο η καταλληλότης των τόπων που βρισκόμαστε, όσο η ακριβής τήρηση των τρόπων της ζωής μας που θα μας δώσει την ησυχία την οποία χρειαζόμαστε γι' αυτό» (Περί Ανδριάντων, κα'). Και σ' άλλο σημείο πάλι, μας λει ο ίδιος: «Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο πρέπει, και όταν σηκωνό-μαστε απ' το κρεβάτι μας να υποδεχόμαστε τον ήλιο με προσευχή στο Θεό· κι όταν καθόμαστε στο τραπέζι ή ετοιμαζόμαστε να πλαγιάσουμε, και μάλλον την κάθε ώρα και στιγμή, να προσφέρουμε ικεσία και προσευχή στον Θεό, για να τρέχουμε το δρόμο της ημέρας μας δί-χως εμπόδια και δυσκολίες» (Λόγος περί Προσευχής).

(Π.Β.Πάσχου, «Το πένθος και το φως της ημέρας» σ.15-22, εκδ. Αρμός)

Πηγή: titomihelakis.blogspot.gr